

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 48¹ IR 48² STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2025 m. gegužės 7 d. priėmė nutarimą Nr. 280 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 1, 12, 16, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39¹, 40, 44, 46, 47, 48, 48¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39², 39³ ir 48² straipsniais įstatymo Nr. XIV-1106 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-195“ (toliau – Vyriausybės išvada), kuriame nurodoma, kad „...siekiant išlaikyti visų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų tvarumą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, užtikrinti apsaugą nuo ekonomikos svyravimų, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija parengs ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė Seimui 2026 m. pavasario sesijoje pateiks svarstyti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimus, numatančius, kad išmokos skiriamos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus prioritetus ir mokamos neviršijant tam tikslui numatytą valstybės biudžeto asignavimų.“

2023 m. buvo išmokėtos 444 išmokos asmenims ir 40 išmokų darbdaviams, viso išmokoms su administravimu skirta 1 837 100 Eur, 2024 m. – 194 išmokos asmenims ir 59 išmokos darbdaviams, viso su administravimu skirta – 1 113 982 Eur, 2025 m. išmokoms ir administravimui panaudota suma sudarė 647 070,66 Eur, skirtos 111 išmokų asmenims ir 19 išmokų darbdaviams. Taigi, nors dėl išmokų besikreipiančiųjų ir mažėja, tačiau, atsižvelgdama į Vyriausybės išvadą, bei į tai, kad besikeičianti geopolitinė situacija gali koreguoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus prioritetus, atitinkamai ir atskiroms sritims skiriamus asignavimus, parengtas Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 48¹ ir 48² straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – įstatymo projektas), kuriame nustatoma, kad tiek atvykimo išmokos iš užsienio pritrauktiems darbuotojams, tiek išmokos darbdaviams, pritraukusiems darbuotoją iš užsienio, mokamos atsižvelgiant į šioms išmokoms skirtus atitinkamų metų valstybės biudžeto asignavimus, bei nurodoma išmokų mokėjimo tvarka, įskaitant ir jei išmokoms skirtų lėšų einamąjį ketvirtį nepakanka.

Patikslinus įstatymą aukščiau minėtomis nuostatomis, bus išlaikomas valstybės biudžeto tvarumas ir kartu įgyvendinti teisėti pareiškėjų lūkesčiai.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai
Įstatymo projekto iniciatorė – Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme nėra reglamentuojamas išmokų skyrimas, atsižvelgiant į biudžeto asignavimus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte numatoma, kad kiekvienų finansinių metų pradžioje Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) savo internetinėje svetainėje paskelbs kiek lėšų yra skiriama kiekvieno metų ketvirčio išmokoms. Ši informacija yra susijusi su išmokų mokėjimo procedūra: įstatymo projekte nustatoma, kad Užimtumo tarnyba prašymus išmokėti išmoką priima per pirmuosius du kiekvieno ketvirčio mėnesius. Gautus visus per duos du mėnesius prašymus dėl išmokų, Užimtumo tarnyba įvertina pagal jų atitiktį įstatyme

nustatytoms sąlygoms gauti išmoką ir ar jų patenkinimui pakanka ketvirčiui skirtų lėšų. Per 10 darbo dienų nuo to ketvirčio trečiojo mėnesio pradžios yra priimamas sprendimas dėl asmens ar darbdavio atitikimo/neatitikimo įstatyme nustatytoms sąlygoms. Atitikusiems sąlygas asmenims ir darbdaviams išmokos išmokamos iki kiekvieno ketvirčio trečio mėnesio galo (t.y. per likusias 10 darbo dienų).

Jei įvertinus visus gautus prašymus matoma, kad pagal juos išmokėtinų išmokų suma viršys tam ketvirčiui skirtų lėšų sumą, sudaroma prioritentinė eilė: pirmiausiai išmokos išmokamos tiems pareiškėjams, kuriems greičiausiai sueina įstatyme numatytas 2 metų terminas kreiptis dėl išmokos. Likusiems pareiškėjams, kuriems išmokos priklauso, bet lėšų nepakako, išmokos išmokėjimas perkeliamas į kitą ketvirtį. Ta pati tvarka būtų taikoma ir lėšų pritrūkus IV ketvirtį – išmokų mokėjimas būtų perkeliamas į ateinančius metus.

Pareiškėjai, kuriems pritrūko lėšų, neturi patys kreiptis pakartotinai – eiliškumas sudaromas automatiškai, taip išvengiant administracinės naštos.

Pažymime, kad prioritetas išmokų mokėjimui būtų taikomas tik tada, kai lėšų išmokėti išmokas visiems sąlygas atitinkantiems pareiškėjams einamąjį ketvirtį nepakanka. Pagal praėjusiųjų metų praktiką matome, kad prašymai dėl išmokų metų bėgyje yra pateikiami netolygiai – vieną ketvirtį jų gali būti mažiau, kitą – daugiau. Todėl galima ir situacija, kai vieną ketvirtį pritrūkus lėšų, kitą ketvirtį visas prioritetinės eilės lėšų poreikis gali būti patenktas.

Įstatymo projekte nustatytas prioritetas pareiškėjams taikyti termino, likusio iki įstatyme nustatyto 2 metų kreipimosi dėl išmokų termino, pabaigos momentą, pirmiausia išmokant išmokas tiems asmenims, kuriems šis terminas baigiasi greičiausiai, pasirinktas kaip vienas labiausiai atitinkantis pareiškėjų interesus. Visi pareiškėjai turi būti profesijos, įtrauktos į ekonomikos ir inovacijų ministro tvirtinamą Aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą (2025 m. daugiausiai išmokų išmokėta programuotojams, programinės įrangos testuotojams ir programinės įrangos inžinieriams), taigi visos profesijos yra lygiaverčiai svarbios Lietuvos ūkiui ar ekonomikai. Visi asmenys turi atitikti reikalavimus dėl atlyginimo ar kitas sąlygas, nustatytas įstatyme, taikomas darbdaviams, todėl reitinguoti juos pagal kitą, nei dvejų metų kreipimosi terminą, kuriam suėjus pareiškėjai prarastų teisę kreiptis dėl išmokos, būtų netikslinga.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Verslo sąlygoms ir jo plėtrai įstatymo projektas esminės įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

9. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

10. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projekto įgyvendinimui turės būti pakeistas Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 25 d. įsakymas Nr. V-223 „Dėl atvykimo išmokos iš užsienio pritrauktiems darbuotojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo ir išmokos darbdaviui, pritraukusiam darbuotoją iš užsienio, skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

11. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektu teikiamų nuostatų įgyvendinimui lėšų nereikės.

12. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą buvo konsultuotasi su Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

13. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas ir sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis: „atvykimo išmoka iš užsienio pritrauktiems darbuotojams“, „išmoka darbdaviui pritraukus darbuotoją iš užsienio“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.